

רע"פ 1579/18 - עיד אבו אלקום נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 1579/18

לפני: כבוד השופט א' שהם

המבקש: עיד אבו אלקום

נ ג ד

המשיב: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע, מיום 10.01.2018, בעפ"ג 26861-07-17, שניתן על ידי כב' הרכב השופטים: י' צלקובניק - סג"נ, י' עדן, ג' שלו צלקובניק - סג"נ, י' עדן, ג' שלו

בשם המבקש: עו"ד ניר ישראל

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' הרכב השופטים: י' צלקובניק - סג"נ, י' עדן, ג' שלו), בעפ"ג 26861-07-17, מיום 10.01.2018. בגדרו של פסק הדין, נדחה ערעורו של המבקש על גזר דינו של בית משפט השלום (כב' השופט ג' אמוראי), בת"פ 55985-08-10, מיום 28.05.2017.

רקע והליכים קודמים

עמוד 1

2. נגד המבקש הוגש כתב אישום מתוקן לבית משפט השלום בבאר שבע, אשר ייחס לו ביצוע של 47 עבירות שעניינן אי הגשת דו"ח במועד, לפי סעיף 117(א)(6) לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן: חוק המע"מ).

3. מעובדות כתב האישום עולה, כי בין השנים 2005-2010, בהיותו של המבקש עוסק מורשה, כהגדרת סעיף 1 לחוק המע"מ, הוא לא הגיש, כנדרש בחוק, 47 דו"חות תקופתיים למע"מ. שישה מבין הדו"חות מהשנים 2005-2007, הוגשו באיחור, והשאר, לא הוגשו כלל. לאחר הגשת כתב האישום, ובמקביל להליכים שהתקיימו בעניינו של המבקש בבית משפט השלום, הגיש המערער את 41 הדו"חות הנותרים. מסתבר, כי 24 דו"חות הצביעו על חוסר פעילות עסקית ואילו 17 הדו"חות האחרים העלו כי המבקש חייב למע"מ סכום של ₪ 462,815, אשר טרם שולם במועד מתן גזר הדין.

4. ביום 27.03.2014, הורשע המבקש, במסגרת הסדר טיעון, על פי הודאתו, בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום המתוקן. יצוין, כי כתב האישום הוגש בחודש אוגוסט 2010, הכרעת הדין ניתנה רק בחודש מרץ 2014, ואילו גזר הדין ניתן למעלה משלוש שנים מאוחר יותר, היינו בחודש אוגוסט 2017. שיהיו זה מיוחס בחלקו למבקש בשל אי-התייצבותו לדיונים, באופן חוזר ונשנה.

5. ביום 28.05.2017, ניתן גזר דינו של המבקש בבית משפט השלום. בבואו לקבוע את מתחם הענישה ההולם בעניינו של המבקש, התייחס בית משפט השלום לנסיבות הקשורות בעבירה, וביניהן: ריבוי העבירות שביצע המבקש; תקופת ביצוע הנרחבת; איחור המבקש בהצגת הנתונים; וסכום המס הגבוה שלא שולם למדינה. ביחס לנושא אחרון זה, דן בית משפט השלום "בשיקול הסרת המחלל ומועד הסרתו", וקבע כי מחדלי המבקש לא הוסרו, למרות הזמן הרב שעמד לרשותו לעשות כן. בנוסף, עמד בית משפט השלום על מדיניות הענישה המקובלת בעבירות מסוג זה. כשיקול לחומרה, התייחס בית משפט השלום לעבירות דומות (אי-הגשת דו"חות ואי-הגשת הצהרת הון), שנעברו בניגוד להוראות פקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: פקודת מס הכנסה), אותן ביצע המבקש בתקופה החופפת לעבירות מושא ענייננו, ובגינן הורשע המבקש ונדון לעונש מאסר מותנה. בית המשפט ראה עובדה זו כ"נתון נוסף לחומרא במסגרת גזירת הדין, שכן אי הגשת דו"חות המע"מ משמעותן שימוש הנאשם בכספי הציבור ואי הגשת דו"חות (שנתיים) מס הכנסה משמעותן הכבדה על שלטונות המס לקבוע את ההכנסות האמיתיות של הנאשם, כך שהנזק הינו ממוני ומערכתית". לאור האמור, קבע בית המשפט השלום את מתחם העונש ההולם במנעד שבין 6 לבין 12 חודשי מאסר בפועל; מאסר על תנאי בין 4 ל-10 חודשים; קנס בטווח שבין 30,000 לבין 50,000; והתחייבות כספית להימנע מעבירה.

6. לצורך קביעת עונשו של המבקש בגדרי המתחם, עמד בית משפט השלום על נסיבותיו האישיות של המבקש, ועל השלכות הענישה עליו ועל בני משפחתו, כשיקול לקולה "אשר יש בו בכדי למתן את רף הענישה בתוך מתחם הענישה ההולם". כנסיבה לחומרה ראה בית משפט השלום את התנהלותו של המבקש לאורך השנים, אשר גרמה להימשכות ניכרת בהליכים המשפטיים. בית משפט השלום דחה את עתירת המבקש להסתפק עונש מאסר שירוצה בדרך של עבודות שירות, מאחר שעונש מסוג זה סוטה מעקרון ההלימה "וכן ממתחמי הענישה ההולמים בתיק". לאחר זאת, השית בית המשפט על המבקש את העונשים הבאים: 8 חודשי מאסר לריצוי בפועל; 6 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים מיום שחרורו של המבקש מהמאסר, לבל יעבור עבירות המנויות בסעיף 117(א) לחוק מע"מ; קנס כספי בסך ₪ 40,000; התחייבות על סך ₪ 20,000 להימנע מלעבור אחת העבירות בהן הורשע; והוצאות משפט בסכום של

5,000₪, לנוכח התנהלותו של המבקש אשר גרמה, כאמור, להתמשכות ההליכים בתיק זה.

7. המבקש הגיש ערעור לבית המשפט המחוזי בבאר-שבע, אשר כוון כלפי חומרת העונש, ולטעמו יש להפחית בעונשו כך שיוכל לרצות את תקופת המאסר בדרך של עבודות שירות. ביום 10.01.2018, דחה בית המשפט המחוזי את הערעור, בקובעו כי אין עילה להתערבות בעונש שנגזר. בית המשפט המחוזי ציין בפסק דינו, כי "מדובר בביצוע של מספר רב של עבירות לאורך שנים", בנוסף לעבירות על פקודת מס הכנסה שהמבקש ביצע במקביל, ובגין הוטל עליו עונש מאסר מותנה. בית המשפט הטעים, כי החוב בסך 462,815 ₪ למע"מ, אשר טרם שולם, מהווה נסיבה "שיש עמה להחמיר בעניינו של המערער [המבקש]", נסיבה שיש לשקול אותה בקביעת עונשו. לדידו של בית המשפט המחוזי, לא היה מקום להתעלם מנסיבה זו, למרות טענת המבקש כי הסכום הנ"ל לא הופיע בכתב האישום המתוקן, שבו הודה. בית המשפט המחוזי לא התעלם מההכבדה הצפויה של עונש המאסר בפועל, על משפחתו של המבקש, אולם דחה את בקשתו להמיר את תקופת המאסר לעבודות שירות. זאת, בין היתר, מכיוון שהעבירות בוצעו על ידי המבקש באופן שיטתי לאורך שנים, מה שמקשה על קבלת הטענה כי הוא לא צפה את השלכות מעשיו, באותה בתקופה. לנוכח האמור, קבע בית המשפט המחוזי כי אין מקום להתערב בגזר דינו של בית משפט השלום, ודחה את ערעורו של המבקש.

הבקשה לרשות הערעור

8. בבקשה לרשות הערעור המונחת לפניי, משיג המבקש על חומרת גזר דינו, בדגש על תקופת המאסר לריצוי בפועל שהושתה עליו. בין היתר, טען המבקש כי בית משפט השלום התייחס אליו כמי שמיוחסות לו עבירות חמורות יותר, המנויות בסעיף 117(ב) לחוק המע"מ ודורשות יסוד נפשי של כוונה. זאת, בעוד שהוא הואשם בעבירות לפי סעיף 117(א) לחוק, אשר דורשות יסוד נפשי של מודעות. בנוסף, טען המבקש כי לפי סעיף 40 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, לא ניתן לראות כחלק מנסיבות הקשורות בביצוע העבירה את סכום החוב שלא שולם למע"מ, סכום העומד על 462,815 ₪, עובדה שהתבררה מעיון בדו"חות שהוגשו בדיעבד, במסגרת ההליך המשפטי. לטענת המבקש, בית משפט השלום לא היה אמור לתת לנסיבה זו משקל לחובתו. עוד נטען, כי בית משפט השלום לא התייחס לחלק מהנסיבות לקולה שהוצגו על ידו, כגון הצגת דו"חות שאינם משקפים פעילות עסקית (להלן: דו"חות אפס). לטענת המבקש, אין כל הגיון בקיום הליכים משפטיים, אזרחיים או פליליים, בגין אי-הגשת דו"חות אפס", והמחוקק לא התכוון כי כך ייעשה. לדברי המבקש, אם נתעלם מדו"חות אלה, עולה כי הוא הגיש באיחור 17 דו"חות בלבד, כשליש מכמות הדו"חות, בגינם הוא הורשע בבית משפט השלום. נסיבות אחרות אשר לא נשקלו לקולה, לטענת המבקש, הן: נסיבותיו האישיות; הטיפול התרופתי הניתן לו, בגין מחלת נפש בה הוא לוקה; והיותו אב לשמונה ילדים, אשר צפויים לקשיים רבים, אם וכאשר הוא ירצה עונש של מאסר בפועל. לכך יש להוסיף את הקריסה הכלכלית אליה נקלעה המשפחה. כמו כן, נטען על ידי המבקש כי בית משפט השלום התעלם מקביעות שנעשו על ידי בית משפט זה ברע"פ 3396/99 נאבסו נ' מדינת ישראל (06.07.1999) (להלן: עניין נאבסו), ביחס לניהול הליכים מקבילים על ידי רשויות המס. המבקש הוסיף וטען, כי בית המשפט "ייחס למבקש חומרה יתרה בעבירות שנעשו לפני כעשור, עקב הרשעה קודמת בעבירות דומות (על פי פקודת מס הכנסה - א.ש.)". לבסוף, נטען על ידי המבקש כי העונש שנגזר עליו אינו מקיים את תכליות הענישה, כמו הרתעת היחיד והרבים, שכן המבקש אינו פועל כיום כעוסק מורשה אלא כשכיר בלבד, ולנוכח נסיבותיו האישיות והזמן שחלף מאז ביצוע העבירות, נראה כי הציבור הרחב לא יורתע מגזר הדין.

9. כידוע, רשות ערעור "בגלגול שלישי" תינתן במשורה והיא שמורה למקרים חריגים, בהם מתעוררת שאלה משפטית כבדת משקל או סוגיה ציבורית רחבת היקף, החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים להליך; או במקרים בהם מתעורר חשש מפני עיוות דין מהותי או אי-צדק שנגרם למבקש (רע"פ 2054/18 רבאיעה נ' מדינת ישראל (12.03.2018); רע"פ 10059/16 בדיר נ' מדינת ישראל (14.3.2017)). לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור ובנספחיה, נחה דעתי כי הבקשה אינה עומדת באמות המידה האמורות, ולטעמי גם אין מתעורר חשש לעיוות דין או לחוסר צדק שנגרם למבקש. **חרף** ניסיונותיו של המבקש לעטות על בקשתו כסות של שאלה משפטית עקרונית, הרי שהבקשה נסובה, רובה ככולה, על עניינו הפרטי של המבקש, וזאת בלבד. בנוסף, מרבית טענותיו של המבקש הועלו בפני ערכאת הערעור, וזכו להתייחסות בפסק דינו המנומק של בית המשפט המחוזי, ומשכך, נראה כי הבקשה מהווה ניסיון לערוך מעין "**מקצה שיפורים**" לתוצאת הערעור, ניסיון שאין להיעתר לו (רע"פ 266/18 פלוני נ' מדינת ישראל (13.02.2018); אבו הדואן נ' מדינת ישראל (20.03.2017)). די בטעמים אלו, על מנת לדחות את הבקשה.

10. למעלה מן הצורך, אציין כי לאחר שבחנתי את כלל הנסיבות, הגעתי לידי מסקנה כי דין הבקשה להידחות אף לגופו של עניין. המבקש טוען כי שגה בית משפט השלום שעה שהתייחס לסכום המס, שטרם שולם על ידו, בסך 462,815 ₪, כחלק מהנסיבות הקשורות בביצוע העבירה. לטענת המבקש, עובדה זו אינה מופיעה בכתב האישום המתוקן, בו הוא הודה במסגרת הסדר טיעון, והדבר גורם לפגיעה בזכותו להליך הוגן. אין בידי לקבל טענה זו. מקובל עליי, כי כאשר מדובר בהודאה בכתב אישום, העובדות והנסיבות הקשורות בביצוע העבירה אמורות להימצא בכתב האישום עצמו. ואולם, כפי שעולה מגזר הדין, עצם קיומו של חוב לקופת המדינה התברר רק לאחר הכרעת הדין וטרם שלב הטיעונים לעונש, וזאת לאחר שהמבקש הגיש את הדו"חות החסרים. ברי, כי במצב דברים זה לא התאפשר למשיבה לכלול את סכום החוב בכתב האישום המתוקן, עובר להודאתו של המבקש, שכן מידע זה לא היה, באותו שלב, בידה, ולפיכך לא הייתה כל מניעה להתייחס בגזר הדין לסכום החוב שלא שולם. יצוין, כי המידע בדבר סכום החוב מקורו בדו"חות עצמם, אשר עובדת אי-הגשתם מופיעה במלואה בכתב האישום המתוקן.

11. המבקש טוען להחמרה ניכרת בעונשו, משום שנלקחה בחשבון הרשעתו בעבירות על פי פקודת מס ההכנסה, שבוצעו בתקופה המקבילה לעבירות מושא דיונו (ת"פ (ב"ש) 2800-09 מדינת ישראל - מס הכנסה נ' עיד אבו אלקום (31.03.2011)). לטענת המבקש, שגה בית משפט השלום עת ראה את ההרשעה הקודמת כ"נתון לחומר". לחיזוק טענתו, הפנה המבקש לפסיקתו של בית משפט זה, שבה נקבע, לשיטתו של המבקש, כי כאשר נגרמים לנידון אי-נוחות או אי-צדק בשל ניהול הליכים פליליים מקבילים על ידי רשויות המס, מן הראוי להתחשב בכך במסגרת קביעת העונש (עניין נאבסו). לטעמי, צדקו הערכאות הקודמות כאשר לא ראו בקיומם של ההליכים הפליליים המקבילים, שהתקיימו בעניינו של המבקש, כשיקול לקולה. העובדה, כי גזר דינו של המבקש בעבירות על חוק המע"מ ניתן שנים לאחר שנגזר דינו בגין ביצוע עבירות על פי פקודת מס ההכנסה, נובעת, בין היתר, מהתנהלותו של המבקש עצמו במסגרת ההליך הנוכחי. התנהלות זו באה לידי ביטוי במקרים רבים של אי-התייצבות לדיונים, ולא מעצם ניהול שני הליכים פליליים במקביל. בנסיבות אלה, לא מצאתי כי היה מקום להקל בעונשו של המבקש מסיבה זו, ויצוין כי מההחלטה בעניין נאבסו עולה כי הדבר נתון לשיקול דעתו של בית המשפט.

12. אשר לטענה, כי הערכאות הקודמות לא התייחסו לנסיבותיו האישיות הקשות של המבקש, הרי שדינה להידחות. עיון בפסקי הדין, הן של בית משפט השלום והן של בית משפט המחוזי, מעלה כי נסיבותיו האישיות נשקלו לזכותו של המבקש, וזאת לצד שיקולים רלוונטיים אחרים.

13. ומכאן לטענה הנוגעת להגשת "דוח"ות אפס" על ידי המבקש. לטעמי, צדק בית המשפט השלום בכך שהרשיע את המבקש באי-הגשת כלל הדו"חות אשר פורטו בכתב האישום, לרבות 30 "דוח"ות אפס". טענתו של המבקש, לפיה אין לקיים הליכים פליליים בגין איחור בהגשת "דוח"ות אפס", נטענה בעלמא וללא כל סימוכין, והיא אינה משכנעת. זאת שכן, החובה להגיש דו"חות במועד לשלטונות מע"מ אינה קשורה לתוכן הדו"חות, וגם אם מדובר במה שקרוי "דוח"ות אפס", יש חובה להגישם במועד שנקבע לכך, והדבר אינו נתון לשיקול דעתו של הנישום. בנוסף, אין בידי לקבל את הטענה כי בית משפט השלום התייחס אל המבקש כמי שביצע עבירה הנושאת יסוד נפשי של כוונה, והעניש אותו בהתאם. לא מצאתי כל בסיס לטענה זו, ונראה, כי מתחם העונש ההולם שנקבע בעניינו של המבקש אינו חורג מהמקובל בעבירות של אי-הגשת דו"חות מע"מ, כאשר עונש המאסר לריצוי בפועל שנגזר עליו, הוצב קרוב לתחתית המתחם.

14. לבסוף, לא מצאתי ממש בטענותיו של המבקש כי העונש שנגזר עליו אינו משרת את תכליות הענישה, ובכלל זה את התכלית של הרתעת היחיד והרבים מפני ביצוע עבירות דומות.

15. לאחר בחינת כלל הנסיבות, נחה דעתי כי העונש שהושת על המבקש אינו חמור יתר על המידה, ולא מצאתי בסיס להתערבות בגזר הדין ב"גלגול שלישי".

16. סוף דבר, הבקשה לרשות ערעור נדחית בזאת.

ניתנה היום, ד' בניסן התשע"ח (20.3.2018).

שׁוֹפֵט